

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.06.1968, sp. zn. 2 Cz 11/68, ECLI:CZ:NS:1968:2.CZ.11.1968.1

Číslo: 92/1968

Právní věta: Ustanovení § 213 odst. 1 o. s. ř. o tom, že odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, neznamená pochopitelně - zejména s přihlédnutím k zásadám přímosti a ústnosti -, že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění, jež soud prvního stupně čerpal z výpovědí účastníků řízení a svědků, kteří byli slyšeni při jednání. Jestliže o tom uvažuje, musí důkazy přímo provedené soudem prvního stupně opakovat, popř. doplnit (§ 213 odst. 2 o. s. ř.); to platí v případě výpovědí účastníků řízení a svědků především proto, že při hodnocení těchto důkazů spolupůsobí vedle věcného obsahu výpovědí i další skutečnosti, které - ač nejsou bez vlivu na posouzení věrohodnosti výpovědí - nemohou být vyjádřeny v protokolu o jednání.
/1/

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.06.1968

Spisová značka: 2 Cz 11/68

Číslo rozhodnutí: 92

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: 99/1963 Sb. § 213

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 92/1968 sb. rozh.

Ustanovení § 213 odst. 1 o. s. ř. o tom, že odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, neznamená pochopitelně - zejména s přihlédnutím k zásadám přímosti a ústnosti -, že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění, jež soud prvního stupně čerpal z výpovědí účastníků řízení a svědků, kteří byli slyšeni při jednání. Jestliže o tom uvažuje, musí důkazy přímo provedené soudem prvního stupně opakovat, popř. doplnit (§ 213 odst. 2 o. s. ř.); to platí v případě výpovědí účastníků řízení a svědků především proto, že při hodnocení těchto důkazů spolupůsobí vedle věcného obsahu výpovědí i další skutečnosti, které - ač nejsou bez vlivu na posouzení věrohodnosti výpovědí - nemohou být vyjádřeny v protokolu o jednání. 1)

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 27. 6. 1968, [2 Cz 11/68](#).)

Podle žalobního tvrzení prodaly žalobkyně kupní smlouvou z 11. 10. 1962 žalované domek se stavební parcelou a zahradou za kupní cenu 18 000 Kčs, na kterou žalovaná před podpisem kupní smlouvy zaplatila toliko 10 000 Kčs. Poněvadž žalovaná nedodržela závazek, který na sebe v kupní smlouvě vzala, a zbytek kupní ceny 8000 Kčs dosud nezaplatila, navrhly žalobkyně, aby byla uznána povinnou zaplatit E. C. 4000 Kčs, E. H. a O. R. každé po 2000 Kčs.

Žalovaná navrhovala zamítnutí žaloby a namítala, že celou kupní cenu 18 000 Kčs zaplatila žalobkyním před podpisem kupní smlouvy a že jim zaplatila ještě dalších 9000 Kčs za zařízení domku.

Okresní soud Praha-východ zamítl žalobu rozsudkem z 30. 8. 1966, když vzal výpovědi žalované podporované dalšími důkazy (zejména výpovědi svědka M. N.) za prokázáno, že žalovaná zaplatila před podpisem kupní smlouvy celou kupní cenu. Tento rozsudek soudu prvního stupně byl změněn rozsudkem krajského soudu v Praze z 13. 12. 1966 tak, že žalovaná byla uznána povinnou zaplatit žalobkyni E. C. 4000 Kčs a žalobkyním E. H. a O. R. každé po 2000 Kčs. Odvolací soud neuvěřil výpovědi žalované a svědka M. N., jejího manžela; dodal, že výpovědi rodičů svědka M. N. budí pochybnosti v tom směru, zda byli vůbec do věci zasvěceni, a poukázal na to, že ostatní důkazy provedené soudem prvního stupně se netýkají podstatných skutečností.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl rozsudkem krajského soudu porušen zákon a zrušil jej.

Z odůvodnění:

Podle § 153 odst. 1 o. s. ř. rozhoduje soud na základě skutečného stavu věci. V odůvodnění rozsudku uvede (§ 157 odst. 2 o. s. ř.) podstatný obsah přednesů účastníků, stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoli, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů, proč neprovedl i další důkazy a posoudí zjištěný skutkový stav podle příslušných ustanovení, která použil.

Právní posouzení věci, tj. posouzení zjištěného skutkového stavu podle příslušných ustanovení, je v této věci celkem jednoduché, když v řízení jde o zaplacení nedoplatku kupní ceny, tedy o nároky z kupní smlouvy. Tato smlouva byla uzavřena v roce 1962, kupní cena měla být zaplacená ještě před jejím podpisem a bylo proto třeba (§ 498 o. z.) posuzovat žalobní nárok podle ustanovení § 366 a násl. a § 299 a násl. o. z. z roku 1950. Obtížnější bylo zjištění skutkového stavu, poněvadž se tvrzení účastníků rozcházel; žalobkyně v souhlase s obsahem kupní smlouvy tvrdily, že před podpisem kupní smlouvy bylo zaplaceno na kupní smlouvu toliko 10 000 Kčs, naproti tomu žalovaná tvrdila, že zaplatila celou kupní cenu. Jak tomu skutečně bylo se zaplacením kupní ceny a kolik žalovaná skutečně zaplatila na kupní cenu před podpisem kupní smlouvy, není pochopitelně – jak se mylně domníval odvolací soud – otázkou právního posouzení, nýbrž otázkou skutkovou. Jestliže soud prvního stupně uvěřil výpovědi žalované a svědka M. N. a vzal jimi za prokázáno, že žalovaná zaplatila před podpisem kupní smlouvy celou kupní cenu, kdežto odvolací soud uvěřil naopak výpovědi žalobkyň E. C. a E. H. a vzal jimi za prokázáno, že žalovaná zaplatila toliko 10 000 Kčs, pak nešlo – jak uvedl odvolací soud – o jiný právní názor na základě shodného skutkového zjištění; ve skutečnosti odvolací soud vycházel z jiného skutkového zjištění než soud prvního stupně.

Odvolací soud není vázán skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně (§ 213 odst. 1 o. s. ř.) a může opakovat nebo doplňovat důkazy, které již byly soudem prvního stupně provedeny (§ 213 odst. 2 o. s. ř.). Pokud tak učiní, pak i pro řízení před ním platí (§ 211 o. s. ř.) zásady přímosti a ústnosti; z toho plyne, že i v řízení před odvolacím soudem má být zpravidla provedeno dokazování při jednání a účastníci mají právo vyjádřit se ke všem důkazům, a to bez ohledu na to, zda byly provedeny příslušným soudem či dožádaným soudem nebo soudem z příkazu činným. Zásada, že

odvolací soud není vázán skutkovým stavem, který zjistil soud prvního stupně, neznamená – zejména s přihlédnutím k zásadám přimotnosti a ústnosti, které platí v občanském soudním řízení -, že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně, pokud bylo čerpáno z výpovědí účastníků řízení a svědků, kteří byli slyšeni při jednání. V takovém případě je třeba, aby odvolací soud opakoval s přihlédnutím k ustanovením § 122 a 123 o. s. ř. důkazy, které byly provedeny soudem prvního stupně při jednání; to především proto, že při hodnocení důkazů spolupůsobí kromě věcného obsahu výpovědi účastníka řízení nebo svědka i další skutečnosti, které nemohou být v protokole zachyceny, jako např. přesvědčivost vystoupení vypovídající osoby, plynulost, nejistota a kolísavost její výpovědi, ochota vypovídat přesně na dané otázky apod.

Jestliže se tedy odvolací soud chtěl odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně a jestliže měl pochybnosti o věrohodnosti výpovědí, na kterých založil soud prvního stupně své skutkové závěry, pak měl tyto důkazy opakovat a opatřit si pro posouzení hodnověrnosti těchto výpovědí podklady, které by byly rovnocenné s podklady, z nichž vycházel soud prvního stupně; přitom měl dbát i o to, aby podklady pro posouzení hodnověrnosti výpovědí byly zjištěny co nejúplněji. To vyžadovalo provedení i dalších důkazů, ať již o skutečnostech, které mohly být pro rozhodnutí podstatné, či o skutečnostech, které mohly mít význam jen pro posouzení, do jaké míry jsou pravdivé výpovědi účastníků řízení a svědků. Zejména se jevílo účelné provedení důkazů svědectvím J. B., který údajně zprostředkoval prodej domku a prováděl jeho odhad, svědectvím sousedky rodičů svědka M. N., která měla být informována o způsobu zaplacení kupní ceny, a výsledkem žalobkyně O. R., která nebyla v řízení dosud slyšena.

Pokud odvolací soud uložil žalované, aby zaplatila žalobkyni E. C. 4000 Kčs a žalobkyním E. H. a O. R. každé po 2000 Kčs, pak tento výrok vůbec neodůvodnil a neměl pro něj zjištěn skutkový stav; zřejmě se spokojil jen s tvrzením žaloby a nezjistil, jak tomu bylo s vlastnictvím nemovitosti, která byla předmětem kupní smlouvy, zejména zda a jakými podíly byly žalobkyně jejími spoluvlastnicemi. V této souvislosti se měl vypořádat s výpovědí žalobkyně E. C., že nemovitost byla ve spoluvlastnictví E. H. a O. R. (jejích dcer), a to každé jednou polovinou, a s výpovědí E. H., která naproti tomu uváděla, že od matky ví, že nemovitost vlastnily všechny tři. Za tohoto stavu měl provést při nejmenším důkaz spisy státního notářství, které se týkaly kupní smlouvy o této nemovitosti a její registrace, a spisy, které se týkaly vkladu zástavního práva pro pohledávku, která je předmětem tohoto řízení, na nemovitost, která byla předmětem kupní smlouvy.

Rozsudkem odvolacího soudu byl tak porušen zákon v ustanoveních § 6, 120, 123, 132, 211, 213 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 366 a násl. o. z. z roku 1950 a § 133 a násl. o. z. z roku 1950.

1) srov. rozhodnutí č. 64/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.